

A. Labud :

Nedelja.

Nikolaj Napotnik se je prebudil, ko je solnce preskočilo skriljasto streho sivega poslopja na drugi strani ceste in butnilo z vsem svojim zlatom ob njegove oknice. Nekaj curkov je šinilo skozi špranje v ravnih, poševnih črtah k njegovim nogam, da so dlačice modrobele plahte zadržtele v zlati kopeli, kakor bi se ne mogle namah privaditi tolikemu razkošju. Nikolaj Napotnik je segel pod zaglavje in izvlekel veliko žepno uro.

„Pol treh?“ se je začudil. „Pomisli, ljuba moja, da smo v srpanu in ne v aprilu. Prepovem si te burke enkrat za vselej! — A saj spiš!“ jo je primaknil k ušesu in potresel.

„Komu naj kažem ponoči?“ je štrknila ura. „In pravzaprav tudi podnevi me goniš čisto brez potrebe. — Kdaj kreneva zopet v zastavljalnico?“ ga je dražila. „Tam je tako mirno in tiho, tako prijetna poltema . . .“

„Aha, si se razvadila. Nikoli več, zapomni si!“

„Poznamo take groznje,“ se je hihitala. „Stavim, da me boš, preden mine teden, ponujal pri tistem okencu, že veš, onemu debelemu plešču z naočniki.“

Kakor bi se ne izplačalo zavračati tako bedastega čeljustanja, jo je Nikolaj Nepotnik vrgel malomarno prek posteljnika na mizo in poiskal v obleki na stolici obdrgnjen mošnjiček iz temnorjavega usnja. Odprl je posamezne predale in iztresel nekaj cvenka na blazine.

„Niti celi dve kroni,“ je namršil obrvi. „To bodi vse?“

„Vse,“ je zazelal mošnjiček.

„Potemtakem bi znalo obveljati, kar je gobezdnila ta norica?“

„Obveljalo bo čisto gotovo,“ se je režal mošnjiček.

„Ampak danes še ne.“

„Pa jutri.“

„Tudi jutri ne,“ je odkimal Nikolaj Napotnik in spravil cvenk. Skočil je z ležišča in odpahnil oknice, da je zlato poplavelo celo sobo z napetim platnom v kotu vred.

„Mrvico obzira za nežno polt in žensko sramežljivost bi že lahko imel,“ je tožila s platna razgaljena devica. „Saj vendar nisem model.“

„Pardon, gospodična, pardon,“ se je priklonil in zasuknil stojalo proti zidu. „Bo prav tako?“

Devica je pokimala in se mu vablivo nasmehnila. Levica ji je počivala na desni strani še nedovršenih prsi, kakor bi kazala:

„Dopolni, prosim, kar si bil začel. Tako negalanten vendar ne boš, da bi me puščal dneve in dneve s polovico prsi zidovom v zasmeh.“

„Če sem negalanten, si sama kriva,“ se je repenčil. „Zakaj si se včeraj kujala? Danes je nedelja, zunaj solnce, v žepu nič — če popokaš jeze, te danes ne bom dovršil.“ —

Ne da bi potrkala, kakor vedno, se je privalila v sobo tolsta gospodinja:

„Torej, gospod Napotnik, danes smo sedemnajstega. Mislite, da vas bom čakala do sodnega dne? Če morete, plačajte, če ne — tam so vrata!“

„Kako ste čudni! Saj vidite, da stoji slika še vedno tukaj.“

„Meni nič mari, kje stoji. S temi svojimi zmazki se mi nikar ne opravičujte! Štiristo kron za to packarijo . . . jaz vam ne dam niti štiri zanje. Sicer pa je meni vseeno; če se dobijo taki norci na svetu . . . Jaz rabim denar: plačajte ali — jutri opoldne vam zmečem vso ropotijo na dvorišče, da boste vedeli!“

„In jaz vas vržem še danes iz sobe, če se mi ne spravite!“

„Vi mene?“ se je davilo v dušechi zahroplosti iz zavaljenega kupa mesa pred njim. Uprl se je vanj in ga potisnil skozi duri. Obrnil je ključ in mahal proti devi na platnu:

„In to vse radi tebe! Da sem vedel prej, bi se te ne bil nikoli lotil. Štiri modele si mi že požrla —“

„Pripelji pravega,“ se je samozavestno namuznila.

„Ti boš moja pogibelj!“ je tarnal.

„Jaz bom tvoja zmaga,“ se je nasmehnila.

„Modela ti ne morem darovati nobenega več, še zase nimam denarja. A če te naskočim s paletom in čopičem brez modela, se zaničljivo nasmehneš, da mi roka omahne, še preden se te je dotaknila. Zakaj si taka?“

„Pripelji pravega,“ je ponovila. „Išči! Jaz bom tvoja zmaga.“

„Nič ne bom iskal, da veš — nič!“ Pobral je črn širokokrajnik na mizi in stopil na ulico.

Prek ceste se je usločil dolg, metlast srebrn curek iz črne cevi: dela prah in ga obenem požira, pere vozovom kolesa in konjem kopita, kroži počasi na desno in levo, smukne v svetlo kočijo, da

se oblizne ob židanem krilu mlade neveste, šine v grmovje ob strani in prežene jato vrabcev, ponagaja s tremi, štirimi kapljicami očesu postave, nato se izgubi v parku med gredicami. Na obeh straneh se odpirajo okna. V njih se grmadijo bele pernice, izročajo svežemu jutru miro in balzam deviških teles, znojne izparine pivoljubnih trebuchov, močan duh v osladnih sanjah poizgubljenih nerojenčkov. Belo in rdeče opentljane glavice se sklanjajo na cesto, tu — tam se skrije do ramen gola roka za čipkasto zaveso. Pri tleh ginejo sivi, razorčasti železni zastori v nadvratnike; za njimi se prikažejo razparana goveda na močnih klinih, mehko sadje v čedno pletenih jerbasih, okrogli hlebi raznih obsegov, bele, črne, rumene steklenice. Rdeči vozovi drdrajo prazni po svetlem tiru, počasi in zlagoma, kakor bi hranili naglico za popoldanski naval. Moški z majhnimi, zelenimi klobuki in polnimi nahrbtniki razbijajo z dolgimi, podkovanimi palicami po nerodnem tlaku. Cerkev blesti na širokem trgu v jutranjem solncu; skozi glavni vhod bobnijo vanjo branitelji domovine v pisanih opravah, pri stranskih vraticah se prerivajo sključene starke, neokretni delavci, bosí otroci. Za voglom poka kočijažev bič, na voglu razgrinja novino elegantno oblečen mestni uslužbenec. Iz vež stopajo dekle in kuharice z vrči, torbami in košarami, izginejo pri tem vhodu, izginejo pri onem, kričijo prek ceste, se menijo s pometačem, s čakajočim kočijažem. Razcapana ženska, sklonjeni stavec, trličast paglavec nese v naročju visoko naloženo breme tiskanega papirja; tupatam vrže zganjen list skozi okno, drugod se skloni in ga potisne pod prag. Peki z velikimi koši na ramenu prehitevajo mesarje z dolgimi noži in težkimi posodami.

„Išči — vraga bom iskal,“ se je zasmel Nikolaj Napotnik. Z roko je otipal mošnjiček v žepu in sklenil, da poskusi, koliko tega pisanega sveta se bo dalo pokupiti za tiste solde. Če bi mu dali vsega, bi ga seveda vsega pobasal; ker svet je vendar tako lep, tako lep, kliče in vabi: „He, Nikolaj Napotnik, čopič in paleta v roke! Pokaži, kaj znaš! Kaj samo sanjariš o svoji individualnosti — pritisni jo na platno!“

„Vraga bom pritisnil,“ se je zasmel Nikolaj Napotnik glasneje. Stopil je na sredo ceste, da bi videl na obe strani, kje bi se dobila bolj poceni kavarna nego njegova stalna. Za prvim voglom jo je iztaknil. Zunaj so se križale na rumeni izprani deski tri palice porivalke z dvema belima in eno rdečo kroglo na koncu. Spodaj je stalo v nerodnih črkah, da se dobi tukaj zajtrk za desetico. Sedel je k plehasti mizi pri oknu in se razgledaval. Na blagajniškem pre-

stolu je čepela ogromna, starikava ženska. Novim gostom v nerodnih nedeljskih oblekah je voščila po vrsti: „Dobro jutro“. Samo njemu, Nikolaju Napotniku, je bila naklonila obširnejši pozdrav: „Dobro jutro, gospod!“ V kavo so mu nakopičili skoro dvakrat več smetane nego drugim. „Bi me radi privezali k hiši,“ je uganil, ko je videl, s kakim očitnim zadovoljstvom ga motrijo tiste zalite oči na prestolu, in mahoma se mu je zazdelo, da sedi pri oknu kakor za reklamo. Kavarna je bila očitno ponosna, da zmore tudi takega gosta, in to celo v nedeljo, da slovesnost bolj zaleže.

Nikolaj Napotnik bere časopis. Rije, rije po uvodnem članku, kima, odkimava, pritrjuje, se nasmiha, migga z rameni in kakor bi trenil: Nikolaj Napotnik tiči sredi živahnega diplomatskega posvetovanja:

„Kako mislite, Ekscelenca?“

„Da bi bilo dobro, če bi se kdo zavzel za obojestransko kulturno zблиžanje, kulturno, povdarjam, in obojestransko.“

„Gotovo, gotovo, Ekscelenca. Vendar mislim, da bi za kulturno zблиžanje moralo biti dana v prvi vrsti gospodarska podlaga, obrtni stiki, tržne zveze, promet, industrija, kratkomalo.“

„Natanko moja misel, Velecenjeni. Zato bomo že poskrbeli. Vam zaupamo kulturno zблиžanje, kulturno povdarjam še enkrat.“

„Če sodite, da zaslužim toliko zaupanja — dobri stvari z veseljem posvetim vse svoje skromne moči.“

„O, moči niso tako skromne, Velecenjeni. — Končate mojo ženo do prihodnje razstave? Saj veste, ženska nečimernost bi se rada kar mogoče hitro pokazala svetu. Prva nagrada vam je zagurana — je že vse domenjeno.“

„Ekscelenca ste preljubeznivi.“

„Zaupam vam še, da raste zanimanje za vas in vašo umetnost na najvišjem mestu.“

„Priporočil bi se za strop vsprejemnice na novem dvoru, Ekscelenca“.

„Malenkost. Samo ob sebi umevno.“

„Hvala, Ekscelenca, tisočkrat hvala.“ Nikolaj Napotnik se pokloni in odide; pri srcu pa mu je gorko, da bi glasno zavriskal in zagnal cilinder pod nebo. —

Nikolaj Napotnik obrne stran. Drobna notica: rojstno mestece mu ponuja častno občanstvo in ga namerava odlikovati z ulico njegovega imena. — Pod črto poročilo: eno njegovih najboljših del se je v Londonu prodalo na dražbi za petstotisoč kron.

Nikolaj Napotnik se smehlja in lista naprej. Lahkokrila jahtica leti po morski gladini, beli galebi sedajo na visoki jadrnik, snežnobela peščena obala se leskeče v solncu, mrgoli pisane žide in svetlih trakov, ki opletajo polne ude morskih vil. Jahtica se pritisne k obali, vile jo obkrožijo in tekmujejo med seboj, katera bo prva podarila veliko rdečo rožo slavnemu umetniku, ko stopi na breg. —

Nikolaj Napotnik se oddahne. Ni prijetno, če mora človek zmerom za druge igrati, če se upira vanj neprestano tisoč in tisoč oči. Nikolaj Napotnik se pomeša med občinstvo in gleda:

Nepregledna črn se vije med žalobno plapolajočimi bakljami za dragoceno krsto prvoboritelja. — Ana Pavlovna rešuje stari značajni in fantazijski ples. — Glediška umetnica pritiska cev na sence, ker je kritika zatrobila v svet, da ima drobno telo in malo izšolan organ. — Na severu so odkrili novo muho, ki so jo krstili Scoliocentra latimanus. — Mlada mati davi z obema rokama sad svojega telesa, ga zavije v novino in hiti k bregu, da ga izroči valovom. — Mili-jonar pokupi večino delnic in diktira družbi svoje zahteve. — Današnja gospodična ni več sentimentalna goska, temveč energična dama z jasnim pogledom in gibkim zapestjem, kakor ga zahteva moderni šport. — Krotitelju aeroplana nad obleganim mestom sname topova krogla glavo, glava pade navpik na mestni trg, aeroplan nese brezglavega krotitelja v zamotanih krivuljah prek obzidja in se prekopicne v žito. — Popotnik, ki zablodi v San Vigilio ob Gardskem jezeru, vidi v samem sebi anahronizem. — Kralj uživa bulvarsko noč v spremstvu detektivov. — Narod pigmejec se organizira in zahteva v pozni velikani svoje pravice. — Gaby Deslys meni: „Moški je fino oblečen, če človek njegove obleke ne opazi, dokler je ni dvakrat videl.“ — Gorska artilerija vleče konje in topove po vrveh na gorsko sleme in jih spušča na drugi strani v dolino. — Štirdesetletna devica supira s petindvajsetletnim glasbenikom in mu ponuja petsto tisočakov, če jo poroči. — Toplomer kaže v papeževi podpazduhi sedemintrideset stopinj. — Evropa uka, da je nova barsbarska država oteta svobodi in prosveti, ker so v deveti deželi vpeljali parlamentarizem. — Grof in grofica se vozita po svetu, na nobeni postaji ne izstopita, nakonci se izkaže, da ima on prestreljeno glavo, ona srce. — Učenjak navrta psu v črepinjo štiri luknje kakor štiri tolarje in popiše v debeli knjigi, kako se je pes nato obnašal do smrti. — Zakonodajec prevdarja, ali naj koza ostane dvainštirideset dni na gmajni, da izgubi gospodarja, ali osemindeset. — Vladar preži na lovu s puško za grmom in pusti mlado

srno mimo, ker se mu smili, v staro sproži. — Sedemdesetletna starka nočuje tri tedne na velikomestnem smetišču; ko izdahne, protestira občinstvo na shodih. —

Nikolaj Napotnik je potegnil z roko prek čela in plačal. Zunaj je prekoračil cesto, obstal na robu tlaka in se okrenil še enkrat proti kavarni: take kraje si velja zapomniti, človek pride v njih do veljave, se ozre za dva groša širom po svetu. Da je šel v svojo običajno kavarno, bi mu bil modrijan Melčin gotovo povedal, da ga je mesečnik v domovini zelo opasno pretresel, dopovedal bi mu, da je naš dom tesen kakor rodbinska rakev, silil bi ga v debato o končnem pomenu umetnosti in bi si za slovo izposodil desetak ali dva.

Nikolaj Napotnik je šel skozi mestni vrt in se veselil lepega božjega dne. Tuintam je obstal pred gručo otrok in vjel kakšnega malega kričača s par potezami na papir. Ta in ona mlada mati se mu je, ponosna, da njeno dete ugaja umetniškim očem, samo zadovoljno nasmehnila. Smeh je včasih vabil k nagovoru in obetal tupatam tudi kaj več. Nikolaj Napotnik je objel postavo z urnim pogledom in kmalu presodil, da bi zaman iskal tega, česar mu je treba. Spravil je papir in hitro odšel.

Ko je zazvonilo poldne, se je spomnil, da bi bilo dobro, če bi kaj ukrenil radi kosila. Napotil se je v tiste kraje, koder iščejo kosila ljudje, ki imajo komaj celo krono v žepu. Ozke, temne stopnice so ga privedle s ceste naravnost pod zemljo. Ko se je krog njega zapičilo nekaj začudenih pogledov v njegovo čedno opravljeno postavo, se je opravičeval pred samim seboj, da je umetniku vse kvaliteta: škrlat in cunjia, zlato in pomanjkanje, ves ta pestri svet obstoja edino zato, da lahko pritisne on, Nikolaj Napotnik, svojo individualnost na platno.

Nakupil si je za tri desetice napol zabeljenega blaga. Ko se mu je začelo ustavljati, si je skušal pomagati s poprom in soljo; ker do večera si ne more prav ničesar več privoščiti. Zavistne oči so bulile od oseh strani v njegovo gostijo. Večina si je mogla privoščiti komaj polovico njegovega kosila, nekateri celo samo četrtino: šest vinarjev juhe, šest ovarjenega riža in dva vinarja črnega kruha. Roka se jim je premikala previdno med posodo in usti, da bi se niti kapljica ne izgubila, niti zrno riža, niti mrvica kruha. Zajemali so počasi, da bi „kosilo“ bolj zaleglo in dalje trajalo. Kljub temu so končali vsi pred njim. Suhi komolci se se oprli ob mizo, bleđi, izsušeni obrazi so se ozirali očitajoče vanj in ga bičali s pogledi, da je nazadnje že bolj goltal nego požiral.

Zunaj šele se je oddahnil in stopal udobno in polagoma, kakor se spodobi po nedeljskem kosilu, skozi dolgo senčnato alejo. Tupatam je izza bršljana in cvetja vdaril jasen žvenket namiznega orodja, zablestela je servijeta, zagorelo je veliko rdeče pero na klobuku. Nekje za voglom so zapeli kozarci, vsul se je razposajen smeh, kakor bi kdo potresel črešnjo sredi najbujnejše razcvelosti. Če se je utrgal kje temnozeleni listni svod, je buknila vedra sinjina v zelenkast žamet mehke polteme, ovenčala kakor z gloriojolo povaljani klobuk dremajočemu raztrgancu na klopi in ga z gorkim ščegetom na lica in veke iztrgala snu.

Palače so bile zmerom bolj redke, odmikale so se na obe strani. Dvovrstna aleja se je neopaženo spremenila v enovrstno, zelenkasti žamet v njej ni bil več tako mehak. Nikolaj Napotnik je opazil, da se mu je noga kakor sama naravnala proti dolgemu mostu, ki se je daleč na koncu ceste risal z ogromnim železnim ogrodjem na modrem nebesnem ozadju. Ubogal je v prijetni brezvoljnosti, kakor bi bil tudi sam radoveden, kam zabrede človek, če gre za nosom brez namena in načrta.

Ko je obstal na mostu, se mu je zdelo, da hodi že dobro uro. V veletoku pod njim je šumel parobrod in se penil po strugi navzgor. Mimo njega so hodili ljudje v predmestno-kričočih opravah in okornih kretenj, kakor jih rodi neprestano občevanje s stroji. Njih govorica je bila zadirajoča in raskava, kakor bi se kanila uveljaviti sredi tvorničnega hrupa.

Na drugem bregu se je raztezala navzgor in navzdol bujno-zelena ravan. Po stezi ob bregu se je tupatam premikal samotni šetalec ali predmesten parček. Nikolaj Napotnik je krenil po stebrih stopnicah v ravan. Zabredel je v dokolensko travo in prodiral počasi posredi ravni proti zahodu. Izpod čisto jasnega neba je žehtelo, kakor se spodobi v srpanu, iz trave je vstajalo sveže in vablivo in rahel veter je posredoval med izžehtelostjo in svežostjo. Nikolaj Napotnik je obstal sredi ravni, zagnal klobuk predse na tla in poskrbel v par sekundah, da ni bilo med njegovo rjavkasto-zagorelo, mehko-voljno, bronasto poltjo in solničnimi žarki prav ničesar vmes. Poteptal je travo štiri korake po dolgem in enega v šir, jo pregnil s tistimi skrpanimi kosi sukna in platna, ki so mu še pravkar obdajali ude, ter se zleknil vznak.

Kakor se je ugreznil v travo, se je obzorje zožilo in požrlo most v daljavi, gozd na desni, mesto tam za reko, reko samo, vse, vse: krog njega samo trava, sveža, zelena, sočna trava, nad njim

sinje nebo in na nebu solnce. Prej se mu je zdel včasih svet tako poln nerazmerne razmetanosti, da bi je oči enega samega človeka ne mogle nikoli popiti, in naj bi živel sto in tisoč let. Obupaval je, da bi mogel on kdaj to neizmernost tako objeti, kakor je slutil, da je neizmernosti vredno. Zdaj je obupavanje mahoma izginilo. Zadihal je počasi na vsa pljuča, da so se mu prsi dvignile, napele in raztegnile na levo in na desno kakor gorovje, ki bo zdajinzdaj prekipelo visoko travo. O neizmerni razmetanosti ni bilo več sledu: vsepovsod samo veličast, nedopovedljiva krasota. Človek se ne zdi več samemu sebi slučajni prašek, ki je zablodil iz vesoljnosti in krasote in se zdaj ne more več vrniti vanjo. Do tiste ure mu je bilo tako malokdaj dano, da bi se bil blagroval zato, da je človek. Zdaj se je blagroval.

Nenadoma ga je obšlo, da bi preizkusil svoj pogled v žarki solnčni svetlobi. Če je gledal s stisnjenimi vekami v solnce, se je razlilo pred njim, kakor bi bil vsemir prevlečen čezinčez s temno-rdečim baržunom, ki se ga človek boji dotakniti v plahi slutnji, da to ni baržun, temveč gosta, vroča kri. Razmaknil je veke za spoznanje, kri se je razdelila na dvoje kakor Rdeče morje pred Izraelci in pred njim se je razpenjala široka zlata mreža z velikanskim zlatim pajkom na sredi — tisti pajek je bilo solnce. Niti v mreži so venomer migotale in se menjavale, se krajšale in gubile, se raztezale v neskončnost. Včasih se jim je zlato namah pretopilo v mavrične barve, ki so prešinile vso tkanino in zlatega pajka samega. Nato so zaplesali krog zlate mreže zlati tolarji, da je Nikolaju Napotniku zazvonilo v ušesih sladko in zapeljivo.

Veter mahoma poleže, solnčni žarki pritisnejo močneje, da zavalovi bronasta polt pod njihovim toplim tipanjem v zadovoljnem smehu. Trava se ne premika več, ne šelesti svoje mehko-zelene pesmi, travnata peresa se zabadajo kakor zeleni meči v vedro jasnino. Dober streljaj od solнца zabledi na nebu komaj viden, rahel oblaček: jadra pohlevno proti solncu, se gosti, se širi, raste sam iz sebe, počiva, kakor bi premišljal, ali mu romanje proti žareči obli ne bi škodilo. Zdaj se je že toliko raztegnil, da oko ne razloči več, ali jadra oblak proti solncu ali solnce proti njemu. Zdaj trčita skup in namesto, da bi oblak prasn timerjenj kakor cunj, se mu solnce umakne globlje v nebo in se skrije za njegovo sivo plahto.

Nikolaj Napotnik dvigne glavo in se čudi, kako hitro pregrinja oblakova senca ravan. Doli iz reke se kadi črnobel dimnik in se pomika počasi proti vzhodu. Tam daleč skaklja most v enajsterih obokih prek veletoka. Po mostu se premikajo vozovi in ljudje, da

bi človek rekel: hrošči in mušice. V ozadju pošumeva gozd, bela debela se svetijo ob robu iz njegove teme, zeleni vrhovi se odražajo v okroglih grmadah od čistega neba. Solnce se loti oblaka iz zasede, predere ga natanko na sredi, raztrga na kose in jih razžene po nebu. Svod je zdaj samo okoli solnca temnomoder, bliže obzorja je kakor zaprašen in čisto spodaj umazanostiv.

Ravan ni več tako tiha in samotna kakor prej. Od zapada sem — prej so najbrž počivali — mahajo v vrsti trije kosci. Še dalje za njimi frfotajo v vetru pisana krila in beli predpasniki grabljic. Izza nasipa kraj gozda prilezeta dve moški postavi in kreneta poševno čez ravan proti reki. Pol streljaja stran se dvigne iz trave gola moška glava, blizu nje druga in novega pol streljaja dalje tretja, četrta . . . Vsa planjava se zdi mahoma kakor posejana z živimi zakopanci. Izza nasipa se prikažeta zdaj dve gologlavi ženski in se bližata eni tistih golih glav. Debelejša in manjša ženska gre nato sama naprej, dočim se njena mlajša druga potuhne v travo k zakopancu in izgine hkratu z njegovo glavo. Debeluška pomigne z roko moškima na bregu. Eden gre po brežni stezi naprej, drugi se ji bliža. Kmalu sta čisto skupaj, sedeta v travo, ona mu dene roko na ramo, se ga oklene krog vratu. On sname klobuk in oba izgineta v travi.

„Bog z njima, naj se davita ali objemata,“ se zlekne Nikolaj Napotnik kakor prej in se prepusti brezskrbno leni dremavici.

Polagoma se je zgostil pod solncem nov oblak. Hlad njegove sence je Nikolaja Napotnika osvežil in pregnal dremavico. Obenem mu je zašumela kri po vseh žilah skoro naglas, kite so se napele in od mesa se je odbijalo strastno poželenje, ki je tiščalo kakor čudežen fluid v daljavo in zahtevalo z neodoljivo silo utehe. Nikolaj Napotnik se je začudil in pogledal krog sebe, kaj bi bilo temu vzrok. Slab lučaj od njega je stala mlajša izmed žensk in mu migala z roko. Nikolaj Napotnik se je razjaril nad samim seboj, da ga je moglo to miganje iz daljave tako razburiti. Obrnil se je zlovoljno proč od ženske in zopet legel. Malo po malo se je kri umirila. Nikolaj Napotnik si ni mogel kaj, da ne bi pogledal vsaj napol iz trave, kam bo ženska krenila. Najbrž ga je opazila, zasmejala se je kakor v porog in odhitela proti nasipu. Nenadoma je obstala in pomignila drugemu moškemu, ki se je bližal sem od mosta. Nato sta oba utonila v travi. Na drugi strani se je pojavila zopet debelejša in se napotila proti koscem. Potrepala je prvega po ramenu, vščipnila drugega v bedro in vzela tretjemu koso. Začela je mahati

sama in kosci so jo gledali. Nato je zagnala koso v senožet, se obesila tistemu z vsčipnjenim bedrom v podpazduho in ga vlekla stran. Nikolaja Napotnika sta obe proletarski Veneri začeli zanimati. Pri mlajši je naštel polagoma osem gostov, pri debeluški so prišli v manj nego pol ure vsi trije kosci na vrsto. No, kmalu je uplahnilo tudi to zanimanje. Nikolaj Napotnik je razmišljal, kako čudna so pota človeštva, kako se telesa iščejo in kako se najdejo. Solnce se je bilo že močno nagnilo in ga obsevalo bolj od strani. Sredi razmišljanja prileti droben kamenček in mu pade v nizkem loku na trebuh. Nikolaj Napotnik poklekne na svojem ležišču, njegove oči iščejo nagajivca, a ne ugledajo ničesar. Zdajci se zahihita, kjer je oko poprej iskalo nagajivca, mlajša ženska in skoči iz plitkega jarka proti njemu.

„Kakšna čednost! Kakšna svetost!“ se mu smeje.

Obraza ji Nikolaj Napotnik ne more natančno razločiti, ker ga slepi solnce; na zunaj obeta telo lepe, sorazmerne oblike. Ženska stoji z okroglo frizuro, ki jo solnce proseva ob robih, kakor v svetniški zarji. Preširni ogovor je udobrovoljil tudi njega.

„Kako uspeva kupčija?“ je vprašal.

„Saj vidiš.“

„Samo kar sem jaz tukaj, si jih imela štirinajst.“

„Bodi ti petnajsti,“ se je zasmejala.

„Hvala,“ je odkimal.

„Za eno krono te ne bo konec,“ je prosila. „Telo te izdaja, kako bi rado ljubilo. Zakaj mučiš samega sebe?“

„Nimam krone.“

„Pokaži,“ je sedla poleg njega v travo.

Segel je podse v žep in ji smehoma razkazal mošnjiček; v enem predalu je samevala desetica, v drugem sta se dolgočasila dva groša.

„Skrivaš drugod,“ je ljubeznivo zažugala.

„Čemu bi skrival? Če najdeš pri meni kaj več, ti bom zelo hvaležen.“

Utrgala je bilko, jo zvečila z belimi, močnimi zobmi in se zleknila poleg njega.

„Če nimaš, te bom ljubila zastonj“, je rekla tiho, nekoliko sramežljivo.

„Ne maram,“ se je odmaknil.

„Se bojiš,“ je ugibala, „radi onih?“

„Pa še kako!“

„Drugače bi se ne branil?“

„Najbrž ne.“

„Zakaj nisi maral biti prvi, ko sem te opozorila v začetku?“

„Ti in prvi!“ se je rogal.

Čim dalje se je zvijala pred njim, da bi mu raznetila strast, tem jasneje in razločneje je lahko razbral umerjenost in lepoto njenih udov. „Išči,“ se je spomnil in obenem ga je prešinilo, da je najbrž že našel.

„Veš kaj,“ je rekel. „Tukaj ne maram. Če bi prišla k meni na dom . . .“

„Nocoj?“

„Nocoj. Do desete ure najkasneje.“

„Pridem.“

Dal ji je naslov, pobral svoje reči in se napotil k bregu. Mrzla kopel v reki ga je kakor prerodila. Z lahkim, prožnim korakom se je vrnil v mesto. Spotoma je stopil v navadno štacuno in si za par grošev oskrbel večerjo.

„Zadosti sveta sem nakupil za svoje solde,“ je kimal doma in prigrizoval klobasico. „Nekaj ga še pride za mano.“ S pomilovanjem se je spomnil tistih časov, ko je mislil, da omikan človek z izpod štirimi kronami na dan ne more izhajati, če hoče od življenja tudi kaj imeti.

„Danes, danes,“ je žugal devi na platnu. Še nocoj bo konec moje negalantnosti in tvojega pikanja.“

„Bomo videli — bi me zelo veselilo,“ se je hladno nasmehnila.

„Samo če pride,“ je pomislil in se napravljal, da bi vžgal veliko podstropno petrolejko nad stojalom.

Prišla je že ob devetih. Zdaj je imela klobuk, bele rokavice in tudi lepše krilo nego popoldne.

„Joj, joj, kakšna noblesa!“ se je čudil. „Zdaj bi te skoro ne spoznal.“

„Misliš, da pojdem tako po mestu, kakor si me videl doli.“

Ko ji je pred zrcalom pomagal iz obleke, se je ozrla v kot:

„Ti si slikar?“

„Slikar,“ je pokimal. „In zato sem te povabil k sebi.“

Povedel jo je za platno in jo poučil, kako naj stoji. Zdaj je videl, da se ni v svojem pričakovanju prav nič motil, kvečemu v tem, da je našel več, nego je upal.

„Zabavna ne bo ta reč,“ se je nasmehnila. „A pozneje —“

„Pozneje boš lahko spala do jutra.“

„Spala, seveda — boš videl!“

Premazal je s čopičem na platnu celo srednjo partijo in naložil svežih barv na paletu. Med šaljivim kramljanjem je delo hitro napredovalo. Kmalu po polnoči se ji je zahvalil, da je tako junaško vstrajala.

„Pa sem res trudna,“ je spustila roke s prsi, se približala postelji in izginila pod odejo.

On je začekal v kot platna svoje ime, pregrnil zofo z debelim kocem, upihnil luč in se zleknil zadovoljno pod koc.

„Kaj te moti?“ se je začudila, ko je videla, da ga čaka zaman.

„Prav nič me ne moti,“ je odvrnil. „Tiho bodi in spi. Le na to te moram opozoriti, da ti ne morem plačati takoj, temveč šele jutri zvečer ali pojutrišnjem.“

„Kdo govori o denarju! Zakaj štuliš zmerom o denarju. Zdi se mi, da bo tisto, kar si mi pokazal popoldne, res vse tvoje bogastvo.“

„Zdaj je to bogastvo še manjše, ker sem potem še večerjal. Ampak ti si me rešila. Za to sliko mi je bilo obljubljenih štiristo kron. Brez tebe jih ne bi videl nikoli.“

„In jaz ne zahtevam za rešitev nič drugega, nego da se že enkrat spametiš in prideš k meni.“

„To je izključeno,“ je izjavil odločno.

„Izključeno — bomo videli.“ Pritipala se je v temi do njega in ga skušala objeti. Umaknil se ji je k mizi in prižgal zopet luč:

„Ali si ob pamet?“

„Ti si ob pamet. Za take otročarije me ni bilo treba vabiti sem. Bolje, da grem takoj,“ je iskala obleko.

„Oprosti, ampak zdaj ne moreš odtod — radi gospodinje.“

„Torej naj te tukaj gledam do jutra?“

„Glej ali spi, kar hočeš. Oprosti, a ni drugače. Jutro itak ni več daleč.“

Začela je zopet prositi in pregovarjati. Razvila je vso svojo umetnost v zapeljevanju. Zaman. Nikolaj Napotnik ni segel po njej in je ni pritisnil k sebi. Odnehal je samo toliko, da je sprejel za par dni dvajset kron na posodo, ki mu jih je vsilila, ko je videla, da je tisto o njegovi stiski resnica.

„Lepa noč!“ je ona zjutraj bridko zavzdihnila.

„Taka je,“ je skomignil z rameni. „Pojutrišnjem pridi po denar!“

„Pridem — pote, ne po denar,“ je odšumela.